

Grecsó Krisztián: *Tánciskola*

Magvető Kiadó, 2008

A *Tánciskola* nem konkrét hely, ahol – mondjuk – tangózni tanulnának Grecsó Krisztián új regényének hősei. A *Tánciskola* miliője nem valóságos tér, mert ahol elhiszik, hogy a permetezőből néhány hajtásra zenegép lesz és a régi melódiákkal visszatér a múlt is, ott bizonyára bolondok élnek. Vagy talán mégsem egészen? Lehet, hogy akarni kell a csodákat, képesek vagyunk megálmodni a vonatablakból elsuhanó Magyarországot, és ez az akarás, a mágia iránti vágy a méltóság megőrzésének egyetlen eszköze?

Grecsó egy mágikus, füledt alföldi világot álmodik, amelyben minden olyan lehetetlenül ismerős és valóságos. Egy jogászi pályája elején lévő fiatalember a Viharsarok egy ismeretlen városába kerül; kísértések, csodák, borzalmak, nők és a halál közelébe. Dr. Voith József nem tudja, hogy ördögi dolog kavarodik-e fel a mélyből, vagy csak a hétköznapiak könyörtelen üteme fodrozza a felszínt. A kusza szerelmek és a drogos bódulat zavarossá tesz számára mindent. Rajongva imádott nagybátyjához fordulna, de egyre inkább úgy érzi, rossz helyen jár.

A nagyszerű, több nyelven megjelent *Isten hozott* szerzője ízesen, humorral és nagy szívvel mesél. A *Tánciskola* egy generáció, egy világ, egy rejtély és egy dilemma varázslatos regénye.

(részlet)

Azon az első, igazán problémás nyári délutánon, mikor Voith József utolsó éves ügyvédbojtár először csalódott nagybátyjában, a bácsi csüggedten mustrálgatta kertjükben a szilvafákat, mert mulatságot tartottak rajtuk a lepkekabócák. A tejfehér fonál lassan teljesen beszötte a levelek rejtekét, mindent elborított a hab, ragadós selyemruhába bújt a lomb. Csipkegallér, mondogatta Jócó édesanyja, Voith Hanna, pedig ez egyáltalán nem volt tréfadolog, a szilva isteni gyümölcs, a Teremtő ajándéka, a pálinkafőzés nem játék, az élet játék, de a szesz nem az, az alföldi szilvapálinka a magyar lélek üzemanyaga, szilvapálinka nélkül nincs errefelé se szerelem, se ragaszkodás, az Alföld pálinka nélkül olyan, mintha a Mátrában nem volna panoráma. A pálinka a mi láthatárunk, perspektívánk, jövőképünk, szokta mondani Jócó nagybátyja, Szalma Lajos, biológia-testnevelés szakos tanár, és a férfiú ilyenkor meg is nyalja a szája szélét, mely gesztus nem túl kifinomultan arra utal, hogy inna egy féldecit.

Feketevárosban forró volt az a nyár, még késő délután is égetett Jocóék kertjében a futóhomok, és Lajos bácsi épphogy megérkezett, már Jocó jövőjéről kezdett el beszélni, és ez így is maradt; Voith József ügyvédbojtár állásproblémáiról volt szó azon az első, igazán problémás délutánon, mikor már csak két szemeszter volt hátra a jogi karból, és a rövidesen doktori címet kapó ifjúnak semmilyen terve sem volt a jövőre nézve. A meglepően agilis Szalma Lajos azzal biztatta unokaöccsét, hogy ha működésbe hozza kapcsolatait, akkor talál számára Tótvárosban fogalmazói állást, de Jocó számára Szalma Lajos választott városa egy nevelésügyi helynek, a Viharsarok eldugott porfészkének tűnt. Jocó szeretett volna Szegeden maradni, az egyetem, a napfény, a ragyogó korzók városában, ahol a Tisza habosra veri a városi partot, és ahol Nobel-díjasok lábnyomain lépkedhet az öntudatos polgár.

Szalma Lajos rázta a fejét, nem lehet válogatni a kendermagból, örüljön, ha nem lesz munkanélküli; de közben mintha érezte volna: az idő és a szükség nagy úr, és egyre nagyobb lesz, ez csata meg van nyerve – újra a szilvafákkal foglalkozott. Elindult, hogy permetezni fog, pedig tudta, hogy Jocó apja, Voith Károly gyűlöli, ha a felesége bátyja úgy viselkedik náluk, mintha ő volna a ház ura, de Szalma Lajos most nem foglalkozott vele, mondván, Karesz úgyis dolgozik, és egy zománcos biliben bekeverte a Basudint, meg az egyéb mérgeket, aztán belecsurgatta a permetszert a vén kézi permetezőbe, a sárga hátizsákba, ahogy Jocó édesanyja nevezte a masinát, sapkát húzott, és nekifogott permetezni. Lengedezett a feketevárosi szellő azon az első, igazán problémás, feketevárosi délutánon, de csak ráérősen, mint akinek minden mindegy, mint aki szereti, ha zengnek az ártéri erdők, de úgy is jó, ha csönd van, mint aki megsimogatja az Aranysziget illedelmes búzatábláit, de hajlongást már nem vár érte. Szalma Lajos lenyomta a kart. Aztán megint. Várta, hogy összegyűljön a nyomás.

És akkor hallotta meg. Legalábbis utólag így mesélte, mert ezen az első, igazán problémás délutánon éppen ez volt a gondok alapja, hogy Jocó szerint nem történt semmi. Ez a vélemény teljesen elütött Szalma Lajosétól, így kizárt volt a konszenzus. Szalma Lajos Tótváros ismert testneveléstanára lenyomta a permetező pumpáját, és igenis hallotta. Pillanatig azt hitte, valahonnét máshonnan jön, de hamar észrevette, ha ő nem pumpál, akkor nem szól, olyankor csönd van. Elhallgat a zene. Csak akkor zeng a mézes, füstös valcer, mikor ő pumpálja a permetezőt. Benézett a házba, a teraszra, ahol a tuják mögött Jocó és édesanyja hűsöltek, átpillantott a szomszédba is, hallja-e valaki, hogy zenegép lett az ő sárga hátizsákjából, de sziesztázott az egész utca, szuszogtak a kertek, a nyári ágyak, de még az aszfalton vibráló futóvíz is megszunnyadt, úgyhogy hiába beszélgetett néhány méterre tőle szeretett unokaöccse, egyetlen tanúja sem volt a verklivé lett permetezőnek. Szalma Lajos

később úgy mesélte, ő pumpálta a masinát, a valcer meg csak áradt, mintha fényes arcú, ifjú romák játszanák a Margit-sziget lugasai alatt, vagy mintha a feketevárosi Tisza-parton húznák egy víz fölé nyúló teraszon, és ő dúdolta is a dallamot, emiatt teljes képtelenség, hogy Jocó semmit sem hallott, neki lassan, akadozva egy-egy sor is eszébe jutott, na meg az, mikor hallotta ezt utoljára... Olyan idős volt, mint Jocó most, és gyönyörű szeretőjével egy orosházi fürdőhelyen béreltek szobát, a motelre futó földutat belepte a nádas, másutt meg a fűzfák lombalagútjában futott a kanyargós csapás, és a szoba ablakából csak egy diófa látszott, a szikár, haragos törzs, meg a nádas, a fürdőfalu félelmetesen zúgó nádasa, az étteremben románul beszéltek a pincérek, és az ifjú Lajos fölvitte szeretőjének a rétest, meg a vörösbort a szobába, az asszony pedig ott feküdt meztelenül a bíborfényben, összegubózva, fenekének körteívén árnyjátékot játszott a diófa lombja... és ekkor szólalt meg valahonnét a magyar pusztából ez a valcer, ami most a permetezőből előkerült.

Lajos bácsi állítása szerint ekkor rákapcsolt, még gyorsabban pumpálta a masinát, mire a valcer elillant, és egy kapkodós, ideges tangó került a helyére, egy csípős, izgatott muzsika... amit képtelenség volt nem hallani, de hiába, Voith Hanna sem halotta, pedig Lajos bácsi ekkor már látta is azt a kis dohos zugot Szentendrén, ahol egy másik szeretőjével bújt el a világ elől, és a Cola Panzió teraszáról egy öreg, bezárt temetőre láttak, ők meg pucéran fújták kinn a füstöt, az útról meg-megvilágította őket az autók fényszórója, akárha valami kémlelő rádiusz volna, húztak el Pest felé a fénycsóvák, és megmutattak a törvénytelen nászt, az ifjú Lajos egyik cigiről a másikra gyújtott, a szomszéd portán egyszer csak bekapcsolták a rádiót, és felzengett ez a tangó.

Lajos bácsinak begörcsölt a keze, és úgy bepermetezte a szilvafa ház felőli odalát, hogy már csurgott róla az oldott, bűzölgő mérge, ezért átment a kert másik szegletébe, és higgadtabban pumpált tovább. A permetezőből lett verkli egy ízes magyar nótába kezdett egy kaszárnyáról. *...Akármerről fújja a szél, találja...* Szalma Lajos nótázott, és arra gondolt, milyen régen dúdolta ezt a dallamot, utoljára akkor, mikor ifjonti szegénységében nem tudott szobát bérelni a Tisza-parton, a Körös-toroki Európa Kemping pedig megtelt, és az ifjú Lajoska régi szeretőjéhez kényszerült bekéredzkedni, a Bútorgyár üdülőjének egyik füledt szobájába. Az elhagyott asszony egy franciaágyon aludt új hódolójával, további szuszogások hallatszottak a sötét, szúnyogos lukból. Lajoska az ágyra feküdt, előbb csak félősen várt, aztán vérszemet kapott... akkor dúdolta magában utoljára ezt a nótát, hogy: *Dombon van a kolozsvári kaszárnya...* és nem is tudja, miért jutott ez akkor eszébe, talán, mert a Körös felől kicsapó szél olyan dühösen csapkodta a spalettát, és az ifjú Lajosnak remegett a keze a félelemtől, mikor utat talált régi szeretője takarója alá, és alig kapott levegőt, mikor a hálóing

is előzékenyen arrébb libbent. Az ifjú Lajos ott tartott a nótában, hogy: ...*De sok kislány siratja a kedvesét...* és ez nem lehetett véletlen, mert az új hódoló éppen ekkor fogott gyanút, a finom szuszogások, a perzselő levegő elzavarta szeméről az álmot... az ifjú Lajost nem siratta senki, mikor legurult a bútorgyár üdülőjének kemény lépcsőjén.

Jocó és az édesanyja csak akkor vették észre, hogy valami nincs rendben, mikor Szalma Lajos egészen hangosan, tüdőből kiabált, hajtotta a permetezőből lett zenegépet, pörgött a verkli, és állítása szerint egyszerre Mozart szólalt meg, a *Requiem* halálos fegyellemmel bekúszó hangszerei éledtek fel, Jocó édesanyja odaszólt a teraszról, hogy mi ez a kornyikálás, Jocó meg odaszaladt, és azt kérdezte meg, miért permetezi Lajos bácsi olyan dühödten a szomszéd ház falát, de Szalma Lajos nem hallott semmit, mert szerinte Wolfgang muzsikája elnyomta a két fantáziátlan rokon sápirozását, és feléje csak áradt a múlt, a gyöngye, olyan hamar elfeledhető idő...

Ekkor változott meg minden. Lajos bácsinak volt képe azt mondani, ha Jocó még a saját fülének sem hisz, akkor nincs menekvés. Jocó állt a permetőtől csurgó házfal mellett, nézte az egészen közönséges permetezőt, melyből szerinte nem lett zenegép, és azt ismételte, ő éppen, hogy hisz a saját fülének: Lajos bácsi ordibálásán kívül dermedt csönd volt, és ekkor Szalma Lajos mérgében majdnem lepermetezte Voith Jocót, sőt bár a fiú félreugrott, igazából le is permetezte, meg azt kiáltotta, hogy ne hazudjon, ezt kiabálta neki, és Jocó ezt később sem tudta megbocsátani, hogy nagybátyja hazugnak nevezte őt, mert se valcert, se tangót, se *kolozsvári kaszárnyát* nem hallott, meg aztán a múlt izgató képei sem vonultak a feketevárosi házsorok alatt, ő nem látta a gyönyörű szeretőket, és semmilyen bútorgyári kalanddal nem találkozott. Szalma Lajos keserűen rázta a fejét, aztán fél évig nem jelentkezett. Akkor is csak a tótvárosi állás ügyében telefonált, különben hajszálrepedések futottak végig a régi barátság simára csiszolt kerámiáján.

A következő nyáron Szalma Lajos úgy tett, mintha mi sem történt volna, nevetése felrázta Feketeváros gondozott kertjeit. Az esti sörözéseken addig hergelte magát, míg végül kitalálta, hogy Jocóval menjenek ki a Tisza-gáthoz, mert estefelé, mikor jönnek vissza a gyárból a kamionok, megtörténik a „békák Waterloo-ja”. A legszebb, mikor az ártér nyárfái mögé még nem bújik el egészen a nap, és a méz-sárga fényben jól látható, hogy annyi varangy és levelibéka tajtékzik a városba vezető aszfalton, hogy úgy tűnik, élő szőnyeg, nem egy svájci nagyvállalat becses magánútja. Nyár derekára elszaporodtak Feketevárosban a békák, még a platánfákkal árnyékolta, széles főutcán is sok volt, ott brekegték a Magyar Király tekintélyes épülete előtt, a mustillatú Borháznál, a Tulipán presszó teraszán, az asztalok alatt, melyekre vöröshagymaboglyával beborított cigánypecsenyét vagy roston sült süllőt hoztak ki

éppen, oda kerültek a Királyi és Polgári Gimnázium kőfallal takart udvaráról kísétáló tanulók talpa alá, és a tetemek ott szagosodtak a cirádás épület tövében, a Nagy Boldogasszony tiszteletére elnevezett katolikus templom körül, vagyis az egész, pazarlóan tágas főtéren, a polgármesteri hivatal árkádja alatt, melynél hirdették, hogy Móra Ferenc, az író, és Juhász Gyula, a költő is elsétált alatta. A templom és a gimnázium ligetes háromszögében a békák riogatták a südőányokat, a lusta Tisza-part felé közeledve pedig élt az út, tán még az ártéri táblákon búslakodó napraforgók is azért bámulták olyan égett képpel a szikes, repedezett földet, hogy meglássák, mitől hullámzik.